



NEB

NEMZETI EMLÉKEZET BIZOTTSÁGA

USZTA GYULA

1914. június 22. Nagygút, Bereg vármegye – 1995. január 30. Budapest



MTI/MTVA Fotóarchívum/ Bartal Ferenc

FŐBB TISZTSÉGEI

Zemplén vármegye főispánja	1947. november 10.–1948. december 3.
Az Elnöki Tanács tagja	1953. július 3.–1985. június 28.
Az MSZMP KB tagja	1956. november 7.–1966. december 3.
A honvédelmi miniszter első helyettese	1956. december 8.–1962. július
A Magyar Honvédelmi Sportszövetség elnöké- ként honvédelmi miniszterhelyettes	1962. július–1967. október 24.
A Magyar Honvédelmi Szövetség főtitkára- ként honvédelmi miniszterhelyettes	1967. október 24.–1969. október 1.
A Magyar Partizánszövetség főtitkára	1969. október 1.–1982. január 9.

PÁLYÁJA

Apja, Uszta János mezőőr, később erdész volt egy grófi uradalom Bereg vármegyei falujában, Nagygúton. 1914-ben, az első világháborút kitörését követően behívták katonának, s Galíciában elesett. Anyját Iván Zsuzsannának hívták.

A négy elemi kijárása után, 1925-től juhászbojttár, majd gazdasági cseléd volt az akkor Csehszlovákiához tartozó Váriban. 1927-től 1935-ig Vencen községben kubikosként, földművesként, vasútépítőként kereste a kenyerét. 1937-től a Latorca Rt. erdészetében dolgozott Beregújfaluban, majd Nagyábránkán, 1940-ben Ungváron erdőri szakvizsgát tett.

1935–1936-ban a csehszlovák hadseregben letöltötte kötelező katonaidejét. Kárpátalja visszacsatolását követően, 1939-ben Aknaszlatinán három hónapos katonai átképzésben részesült. 1941 nyarától az év végéig a 8. kerékpáros zászlóalj beosztottjaként frontszolgálatot teljesített. 1942-ben ismét behívóparancsot kapott, s mint a magyar 2. hadsereg katonája 1943. januárban Osztrogozsszkban, a Don-kanyarban szovjet hadifogságba esett. A juzsai 165. táborban és a krasznogorszki 27. hadifogolytáborban antifasiszta iskolát végzett, továbbá partizánképzést kapott. 1944. januárban felvették a magyar kommunista pártba. 1944. január–április között Alekszej F. Fjodorov tábornok partizánegységében harcolt Ukrajnában, augusztustól a Rákóczi csoport nevet felvett

önálló egység élén Munkács, Huszt és Szolyva környékén hajtott végre diverzáns akciókat. 1944. novemberben osztagát felszámolták.

1945 elejétől Budapesten, a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetősége Gazdasági Hivatalában dolgozott. 1946-ban pártmunkára Zemplén vármegyébe küldték, 1947. novemberben az MKP jelöltjeként kinevezték Zemplén vármegye főispánjává. 1948. novemberben átirányították a Magyar Honvédség állományába (főispáni tiszteből hivatalosan december 3-án mentették fel). A törzstiszti tanfolyam elvégzése után, 1949. májusban ezredessé léptették elő, és kinevezték az esztergom-tábori harckocsi-zó ezred, augusztusban pedig az 1. páncélososztály parancsnokává. 1950. márciusban vezérőrnagyi rangot kapott. 1950–1951-ben elvégezte a magasabb parancsnoki tanfolyamot. 1951-től a 11. gépesített hadtest parancsnoka, 1952. novembertől a Magyar Néphadsereg páncélos csapatainak parancsnoka volt.

1954. novembertől Moszkvában tanult a Vorosilov marsallról elnevezett vezérkari akadémián. A forradalom idején, 1956. október 29-én tért vissza Budapestre. A szovjet csapatok 1956. november 4-i megindulásakor, Nagy Imre rádiószózata után többedmagával elfoglalta a Honvédelmi Minisztérium irányítótörzsét, ezzel megakadályozta az ellenállási parancs továbbítását a magyar alakulatoknak. Visszaemlékezése szerint még aznap Szolnokra távozott, ahol Kádár János megbízta a Katonai Tanács megalakításával s az új Honvéd Karhatalom felállításával. Tagja lett az új állampártként szerveződő Magyar Szocialista Munkáspárt első – 1957. júniusig ideiglenes – Központi Bizottságának. 1956. decembertől a honvédelmi miniszter első helyetteseként szolgált, Révész Géza miniszteri kinevezéséig (1957. március 1.) gyakorlatilag ő irányította a Honvédelmi Minisztériumot.

Az Ideiglenes Központi Bizottság 1956. december 3-i ülésének másnapján, december 4-én összehívta a Katonai Tanácsot, ahol a politikai akaratnak megfelelően döntöttek a forradalom eredményei mellett kiálló további megmozdulások erőszakos elfojtásáról: „Határozottan kell fellépni az ellenséggel szemben. Gyorsan és kegyetlenül le kell számolni velük” – foglalta össze a megbeszélés eredményét. A leszámolás nem váratott sokat magára, december 6-án Budapesten, a Nyugati pályaudvarnál, 8-án Salgótarjánban, 12-én Egerben és az ország számos pontján a tüntető tömeg közé lőttek.

1958. júniusban a Nagy Imre-perben a Maléter Pál ellen tett terhelő, rágalomokkal teli vallomásaival hozzájárult a forradalom honvédelmi miniszterének halálra ítéletéhez. 1958. augusztusban altábornaggyá nevezték ki.

A megtorlásban játszott szerepe miatt személye az 1960-as évekre egyre inkább teherré vált a Kádár-féle vezetés számára, ezért 1962. júliusban felmentették első miniszterhelyettesi tiszteből, de továbbra is miniszterhelyettesi beosztásban megtették a katonai felkészítést elősegítő Magyar Honvédelmi Sportszövetség elnökévé. 1966. decemberben, az MSZMP IX. kongresszusán a KB-ból a jóval kisebb súlyú Központi Ellenőrző Bizottság soraiba ültették át. 1967. októberben az MHS utódként megalakított Magyar Honvédelmi Szövetség főtitkára lett. 1969. októberben megválasztották a Magyar Partizánszövetség főtitkárává. 1974-ben szolgálati nyugállományba vonult, de 1982. januári végleges nyugdíjazásáig továbbra is ő vezette a szervezetet. 1982. januártól 1989. októberig a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetség nevet felvett partizánszövetség alelnökeként tevékenykedett. Egyéb társadalmi funkciói mellett 1949–1985 között folyamatosan országgyűlési képviselő, 1953. július és 1985 június között a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács tagja is volt.

FŐ MŰVEI

A jót akarni kell! [Visszaemlékezések.] Zrínyi Kiadó, Budapest, 1989.

FORRÁSOK

Az MDP KV Titkársága 1952. október 31-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/216. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39382&MT=1 (A letöltés ideje 2015. október 21.)

Az MDP Politikai Bizottsága 1956. szeptember 14-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 53/303. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39608&MT=1 (A letöltés ideje 2015. október 21.)

Kahler Frigyes (szerk.): *Sortüzek, 1956*. Antológia, Lakitelek, 1993. 76–85.

IRODALOM

A magyar antifasiszta ellenállás és partizánmozgalom. Kislexikon. Főszerkesztő Liptai Ervin. Kossuth Kiadó-Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 1987. 335–336.

Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *„Mától kezdve lövünk” tíz év után a sortüzekről*. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003.

Maruzs Roland: *Tábornoki kar, 1945–1956*. HK Hermanos Kiadó, Budapest, 2011. 150–152.

